

## Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1915 kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.*

I en till riksdagen den 20 innevarande april avlåten, till bankoutskottet remitterad proposition, nr 146, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att riksbanken må för tiden till den 1 oktober 1915 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill giva anledning, före nämnda dag återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anfört följande:

»Kungl. Maj:t har under gårdagen godkänt ett av riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 268 till 1914 års senare riksdag antaget förslag till ändring av § 72 regeringsformen. Enligt detta förslag lyder tredje stycket i nämnda paragraf sålunda:

Riksbanken allena äger rätt att utgiva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola, vid anfordran, inlösas av banken med guld efter deras lydelse; dock att undantag härifrån, där sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt, må för viss tid medgivas av Konungen och riksdagen samfällt eller, om riksdagen ej är samlad, av Konungen på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige

i riksgäldskontoret. Dylikt av Konungen mellan riksdagarna lämnat medgivande skall, därest detsamma icke varder av nästföljande riksdag inom tjugu dagar från riksdagens början gillat, efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Fullmäktige i riksbanken hava den 7 innevarande april till Kungl. Maj:t avlåtitt följande framställning:

Efter inhämtande av bankoutskottets godkännande beslöto fullmäktige i riksbanken den 2 augusti 1914 att inställa inlösningen av riksbankens sedlar med guld, vilken inställelse fortfarande gäller. För att bringa denna av det dåvarande nödläget förorsakade åtgärd i överensstämmelse med lag, framlade Eders Kungl. Maj:t i proposition till den senare lagtima riksdagen år 1914 förslag till tillägg till 72 § regeringsformen, enligt vilket under vissa förutsättningar undantag må kunna medgivas riksbanken från plikten att inlösa sina sedlar med guld. Detta tillägg torde i huvudsaklig överensstämmelse med den kungl. propositionen inom kort erhålla kraft av grundlag. Sedan detta skett, bör den anvisade utvägen för medgivande av dylikt undantag utan dröjsmål anlitas, så vida sedelinlösningen icke kan omedelbart återupptagas.

Flertalet europeiska sedelbanker inställde vid utbrottet av det nu pågående kriget sedelinväxlingen mot guld. Ingen av dessa banker har hittills återupptagit sedelinlösningen. Något allmännare upptagande av densamma torde knappast vara att vänta före krigets slut. I varje fall synes den nuvarande så väl i politiskt som finansiellt hänseende oklara internationella situationen utesluta möjligheten av ett återupptagande av sedelinlösningen under den närmaste tiden.

Sveriges riksbank har en särskild anledning att i detta avseende iakttaga försiktighet. Riksbankens sedelcirkulation har allt sedan krigsutbrottet varit omkring sextio miljoner kronor större än vad som kan anses såsom normalt. Då det verkliga för den allmänna rörelsens ostörda gång nödvändiga sedelbeloppet, med undantag för tiden närmast efter krigsutbrottet, sedan dess knappast kan hava varit väsentligt större än under vanliga förhållanden, torde med visshet kunna antagas att en betydande del av denna extra sedelcirkulation har sin orsak däri, att allmänheten under intryck av den utav krigsutbrottet framkallade panikstämningen gömde undan (tesaurerade) sedlar för framtida behov, vilka sedlar fortfarande synas vara undangömda. Om sedelinväxlingen återupptoges, innan dessa sedlar återvänt till riksbanken, kan man befara att sedlarna i den mån de använts för tesaureringsändamål skulle komma att utbytas mot guld, vilket i sin ordning skulle gömmas undan. Härigenom skulle betydande anspråk utan något gagn för den allmänna rörelsen ställas på riksbankens guldkassa. Då de krav, som den efter krigets slut förestående finansiella generalregleringen olika länder emellan kan komma att ställa på riksbankens guldkassa, för närvarande undandraga sig varje beräkning, anse fullmäktige, att riksbankens guldkassa icke bör utsättas för dylika anspråk.

Då fullmäktige följaktligen äro av den övertygelsen, att tidpunkten för återupptagande av inlösningen av riksbankens sedlar med guld ännu icke är kommen, tillåta sig fullmäktige hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville i proposition till riksdagen föreslå, att undantag från skyldigheten att vid anfordran inlösa sina sedlar med guld måtte medgivas riksbanken. Tiden för undantagets giltighet torde lämp-

ligen kunna bestämmas till den 1 oktober 1915, med fullmäktige rätt medgiven, att även tidigare återupptaga sedelinlösningen, om förhållandena därtill giva anledning.

Över denna framställning hava fullmäktige i riksgäldskontoret anmodats yttra sig; och hava fullmäktige den 9 april 1915 avgivit utlåtande, därvid fullmäktige, som icke ansett sig böra yttra sig över annat än den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden, tillstyrkt vad fullmäktige i riksbanken i sin nu ifrågavarande skrivelse hos Kungl. Maj:t hemställt.»

Då de förhållanden, som påkallade inställandet av riksbankens sedelinlösning, ännu äro för handen och då icke något vore att erinra mot det av fullmäktige i riksbanken framställda förslaget om medgivande för riksbanken att fortfarande vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa sina sedlar med guld, hade departementschefen funnit sig böra göra nu ifrågavarande hemställan.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet, att riksdagen må medgiva,

att riksbanken må för tiden till den 1 oktober 1915 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill giva anledning, före nämnda dag återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Stockholm den 26 april 1915.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

---

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:  
av första kammaren: herrar *von Stapelmohr, Neiglick, Hedenstierna, Ekman, Trapp, Wickman, Gustafsson* och *Roos*, samt  
av andra kammaren: herrar friherre *Adelswärd, Vahlquist, Söderberg* i Hobborn, *Carlson* i Herrljunga, *Berg* i Munkfors, *Jonsson* i Gumboda, *Lindvall* och *Borggren*.

---